

čet in ki so na domače mohamedansko prebivalstvo poslale tudi nebrzdano drubal ropajočih četašev, smo dne 22. oktobra po 3dnevni ljutih bojih porazili na prostoru ob obeh straneh ceste Mokro-Rogatica in jih prisili, da so se jadrno umaknili.

Potrobnosti tega boja, v katerem so se naše čete bile brez primere bravurozno ter sovražnika opetovano vrgle z bajonetom iz raznih zapored ležečih, utrjenih postojank, si pridržujemo z ozirom na nadaljne, v teku se nahajajoče akcije za prihodnje poročilo.

Potiorek, feldcajgmajster.

Francoske ladje so se ustrašile avstrijskega podmorskega čolna.

Dubrovnik. Francosko brodovje, ki je brez vsakega uspeha bombardiralo Puntó d' Ostro, je manifestiralo svojo boječnost. Stvar je ta-le: Naš podmorski čoln je šel nasproti tem sovražnim ladjam. Ko so ga od daleč zapazile, so spremenile smer ter odplule z največjo hitrostjo na morsko gladino. Streljale so močno, ali brez uspeha; napravile niso nobene škode. Pomislite, samo en naš podmorski čoln napravi tak strah, da francoske ladje beže. — Iz Herzeg Novega se nam poroča: V soboto zjutraj smo slišali v daljavi močno gromenje, kar je pomenilo, da je francosko brodovje blizu. Konečno se je opazilo na morju mnogo ladij, ki so se pomikale proti trdnjavam ob vhodu v Boki. Iz neposredne bližine so pričele z vso silo streljati na neko našo torpedovko, ki je bila zunaj, in na trdnjavo Puntó d'Orso, ali vse brez uspeha. Ustrelili so večkrat iz daljave od 8 do 10 km. Ljudstvo se je zbralo in opazovalo s težkim srcem usodo torpedovke, okoli katere se je zaradi padanja granat vzdigovalo morje 10 m visoko. Vsak je bil vesel, ko se torpedovka srečno vrnila v lukó.

Cesarjevo pismo prebivalstvu v Galiciji in Bukovini.

K.-B. Dunaj, 26. oktobra. Listi objavljajo sledeče najvišje ročno pismo:

Ljubi grof Stürgk!

Vojno stanje, ki nalaga vsemu prebivalstvu monarhije občutne žrtve, leži posebno težko na pokrajinah Galicije in Bukovine, prizadetih od vojaških operacij.

Z globoko žalostjo napolnila Me je čez te pokrajine došla nesreča. Moji zvesti podaniki, ki so bili ogroženi v svoji osebni varnosti, v mirni posesti podedovane grude, v kupčiji in delu, so sigurni Mojega očetovskega sočutja. Pričakujem od njih patrijotične vztrajnosti, da bodejo njim naloženo izkušnjo pogumno prenašali in v trdnem zaupanju na boljšo in popolnoma trdno zasigurano bodočnost moško vse storili, da ozdravijo rane domačega gospodarskega življenja.

Pooblaščam Mojo vlado, da od vojne neposredno prizadetim deželam svojo posebno skrb

Dan mrtvih.

Listje pada.

Že se pojavlja hladni predzimski vihar in nam grabi zadnje jesenske cvetlice. Kmalu bode zakrila bela odeja vso planjavo in vso krasoto cvetja, veselja ter sreče. . . V tihi bojazni pričakuje človeška duša zimo, to trinoginj, to brezsrčno zatiralno, brez katere bi se smehljala otroško-vernemu človeštvu večna spomlad.

Listje pada . . .

In ta otožni čas umiranja nature izbralo si je človeško srce, da pretoči par solz ob grobovih vseh onih, ki so nam šli naprej v deželo sence in neznanosti. Padanje listja je naši po misterijah hrepeneči duši nekako znamenje, nekak simbol smrti in večnosti, ki uredničuje besedo: prah si bil in prah bodeš zopet . . .

Listje pada . . . Človeku je, kakor da bi postal milejši in mirnejši, blagejši in rahločut-

obrača in da za sedaj v svrhu odprave hude bede skupno s poklicanimi lokalnimi činitelji potrebne odredbe stori. Imam polno zaupanje, da bode prebivalstvo, ako bode s to pomočjo bode trenutka pretrpelo, sigurno Moje nadaljne trajne skrbi, na katero sme zanesljivo upati, da bode potem tudi v stanu, odpraviti oškodovanje splošnega blagostanja ter pridobiti zopet trdne podlage za blagonosni razvoj kulturnega življenja.

Dunaj, 25. oktobra 1914.

Franc Jožef I. r.

Stürgk I. r.

Položaj na vzhodnem bojišču.

„Pester Lloyd“ priobčuje iz očitno podučenega vira razpravo o položaju na vzhodnem bojišču. Iz te razprave izhaja, da so združene naše in nemške čete sovražniku sedaj tudi kvantitativno enake. Le premoč ruske armade je zakrivila, da nismo mogli izkoristiti svojih zmag pri Krasniku, Lublinu, Zamostu in Tyšovcu. Naše po številu takrat mnogo slabše čete pa so vendar ustavile sovražnikovo ofenzivo na reki San in prizadjale so ruski armadi take izgube, da je potrebovala štiri tedne, predno jih je nadomestila. Med tem sta se zaveznika z novo vneto pripravljala. Nemška armada ki je operirala na Nidi, se nahaja sedaj južno od železnice Kijelce, Radom in Ivangorod. Ta armada seveda ni mogla odbiti ruskega napada pri Varšavi. Operacije med Radomom in Varšavo je marveč prevzela druga armada.

Popolnoma na tihem se je zbrala namreč začetkom septembra med Vratislavo in Poznanjem nemška vojska, sestavljena iz vzhodno-pruskih čet in iz neizčrpnih nemških rezerv. Sredi meseca septembra so pričele drdrati nepregledne vrste vojaških vlakov proti Kališu. Od tam so korakali nemški voji v notranjost Poljske v smeri Kališ Lodž in Čenstohov-Petrokov. Že začetkom meseca oktobra se je nahajala ogromna nemška armada le še 100 km pred Varšavo. Poveljnik te armade, ki se pripravlja, da osvobodi Varšavo iz ruskih rok, je slavni general Hindenburg.

Začetkom septembra je prispel v Vratislavo visok avstrijski general. Sestal se je z generalom Hindenburgom in ta dva moža sta izdelala operacijski načrt, ki se je sedaj že v prvih spopadih z Rusi obnesel. Oba generala sta se razšla: Hindenburg na fronto nemške armade, baron Conrad pa v glavni tabor, kjer posluje kot vrhovni poveljnik mogočnih armad in kjer ima sedaj priliko pokazati vse svoje vojaške vrline.

Nemško-avstrijska armada se je podala na pohod in njeni voji so pričeli pridirati v prostoru med Skiernjovicami in Krakovom. Ta armada šteje milijon vojakov.

Ruski generali niso dolgo vedeli, kaj pripravljata zaveznika. Še le začetkoma oktobra so zapazili kakšna nevarnost da grozi Varšavi. V vsej naglici so prepeljali ogromne čete iz Galicije k Lublinu in iz Brest-Litovska k Varšavi in Ivangorodu. Med tem pa so se nemške čete vedno bolj približevale Varšavi in pričele

nejši, kadar pojejo jokavi zvonovi Vsehsvetih raz priprostih cerkev. Trenutek dolgo začuti ves ta krščanski svet, da je njegovo življenje le prašek v večnosti, da je človek le kapljica v morju, da pride in izgine z vsem svojim divjim sovraštvom in z vso svojo žarečo, cvetočo ljubeznijo. Trenutek dolgo ponehajo vsa človeška malenkostna nasprotja, ki smo si jih mi prtljivkavci izumili, da težje živimo, da jokamo in tarnamo, da nas zaničuje vsa druga modrejša kreatura. Iz jesenske megle vstaja čudovita in grozovita postava, zavita v bele prte, s koščeniimi rokami, z vdrtimi očmi — v roki koso — Smrt, večna, nepremagljiva vladarica, proti kateri ne pomaga nobena revolucija, ki je nedotakljiva kakor božje sonce, ki nas napravlja vse ednake in nas polaga prej ali slej vse pod ednake griče ljubljene zemljice. . . Smrt! Ti si diktator! Ti si zapovednik! Ti si sodnik in proti tebi ne velja noben rekurz! . . . Smrt!

blokirati zapadno fronto ivangorodsko. Zavrnilo so suneč 8 ruskih zborov in upati je, da bodo naše motorne baterije prav kmalu zagrmle pred Varšavo.

Seveda je postavila tudi Rusija proti zaveznikom ogromne mase svojega vojaštva. Med Karpati in Ivangorodom ima več kakor 80 pehotnih divizij, od vzhodno-pruskih mej so vrgli ruski generali močne oddelke na Varšavo. V prostor med Varšavo in Ivangorodom je došlo iz Galicije kakih 20 ruskih divizij. Te velikanske spremembe so povzročile v ruski armadi dokaj nereda in treba bo mnogo časa, predno se fronte zopet uredijo in se etapne črte spravijo v sklad z nastalimi operacijskimi spremembami. To slabost ruske armade bodeta zavezništva seveda krepko izkoristila.

Rusija ima seveda doma še znatne rezerve. Začetkom septembra je poklicala letošnje rekrute — kakih 600.000 — pod zastavo, ki se mrzlično vežbajo. Sedaj kliče že letnik 1915, — toda vprašanje je, ali razpolaga tudi z zadostnim številom instruktorjev. Z veliko vneto delujejo ruske orožarne, da nadomestijo izgube na materijalu in zlasti Putilovski zavodi vlivajo noč in dan topove, katerih je Rusija izgubila morda že tisoč. Verjetno je, da Putilovski zavodi ne zadostujejo; lahko artiljerijo je naročala Rusija dosedaj pri Kruppu, težke možnarje pri Schneiderju v Creuzotu. Ti dve tovarni pa sedaj seveda ne pridete v poštev.

Iz vsega tega izhaja, da se nahajati avstrijska in nemška armada v jako ugodni situaciji. Trdno lahko upamo, da bo uspeh orožja sedaj definitivno na naši strani.

Vzhodna Bosna prosta sovražnika.

K.-B. Dunaj, 27. oktobra. Uradno se razglša: 27. oktobra. Na Romanja Planini premagane srbsko-črnogorske moči bile so po 4dnevem nepretrganem zasledovanju pri Višegradu in Gorazdi čez Drino vržene. Naši vojaki zaplenili so pri temu v šoli pri Hanstjenici mnogo artiljerijskega in infanterijskega streljiva. Pridobili so tudi v zadnjih bojih na Veliko Brdo-Vracivici mašinske puške ter pogorske topove.

Vzhodna Bosna je tedaj do Drine od nasprotnika očiščena.

Istega dne, ko so bili Srbi in Črnogorci čez Drino nazaj vrženi, dosegli so tudi naši na Srbskem stoječi vojaki znatni uspeh.

Dva utrjena sovražnikova kraja v Mačvi zavzeli so v šturmu pri temu so dobili 4 mašinske puške, 600 pušk in bomb ter napravili mnogo vjetnikov.

Potiorek, feldcajgmajster.

10.000 Rusov vjetih.

K.-B. Dunaj, 27. oktobra. — Uradno se razglša: 27. oktobra opoludne. — Položaj v srednji Galiciji je nespremenjen.

Ti stisneš v tvojih koščenihih prstih vso kulturo in modrost, vso delavnost in vso zločinstvo, vso ljubezen in vso zahrbtnost, — in nič ne ostane od vse te človeške šare nego kupček strohnelih kosti in praha . . .

Nekaj velikanskega leži v kultu smrti; in božanska je misel, da imata kralj in berač oba ednaki zadaji vzdihljaj. Pa istotako velika je misel, ki nas smrti tako rekoč približuje, ki nas v prazniku Vsehsvetih pusti nekako občevati z mrtvimi, katere obredi in ceremonije tvorijo nekako vez med nami, ki nas še božje sonce obsija in med onimi, ki spijo tam doli večno spanje brez solz in sanj. . . Pa tudi vzgojevalna je ta misel, neprecenljiv vzgojitelj je ta praznik. To se ne more zanikati. Smrt nas ne pozna kot politike, kot mogočne dostojanstvenike in lačne proletarce, kot pripadnike te ali one narodnosti in vere, — smrt je za vse ednaka. In kdor misli s pametjo in s poštenim